

Nr 6.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 9 mars 1951 dagtecknad proposition, nr 94, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.

Härigenom förordnas, att lagen den 30 juni 1943 om tillståndstvång för byggnadsarbete¹, vilken enligt lag den 26 maj 1950 (nr 226) gäller till och med den 30 juni 1951, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1952.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft dels fyra i anledning av densamma väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 371 av herr *Cassel m. fl.* och nr 372 av herr *Sunne m. fl.* samt inom andra kammaren nr 485 av herr *Nolin m. fl.* och nr 486 av herr *Wedén m. fl.*, dels ock två före propositionens avlämnande väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 75 av herr *Arrhén m. fl.* och inom andra kammaren nr 287 av herr *Hellbacken m. fl.*

I motionerna I: 371 och II: 485, vilka äro likalydande, har hemställts, »att riksdagen, vid antagandet av förslaget om förlängd giltighet av lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete måtte uttala, att bostadsbyggandet samt — upp till en kostnad av högst 30 000 kronor — andra anläggningsarbeten böra undantagas från tillståndstvång».

I motionerna I: 372 och II: 486, vilka äro likalydande, har erinrats om de synpunkter, som framförts i de likalydande motionerna I: 250 av herr *Lindblom m. fl.* och II: 369 av herr *Ohlin m. fl.* om åtgärder i syfte att öka bostadsbyggandet. Enligt motionärernas mening borde dessa synpunk-

¹ Senaste lydelse i vissa delar se SFS 1948:186 och 749.

ter beaktas. Vidare har i motionerna I: 372 och II: 486 förordats en höjning från 20 000 kronor till förslagsvis 30 000 kronor av den kostnadsbegränsning som gäller för att länsarbetsnämnderna skola äga befogenhet avgöra vissa icke närmare specificerade ansökningar om byggnadstillstånd. Slutligen har framhållits angelägenheten av en uppmjukning av gällande bestämmelser om byggnadstillstånd för det fall att yrkesinspektör lämnat anvisning å åtgärder, som vore nödvändiga enligt arbetarskyddslagen.

I likalydande motionerna I: 75 och II: 287 har hemställts att riksdagen måtte besluta »att fritidsstugor, friliggande garage och övriga dylika småhus må utan byggnadstillstånd uppföras av jord med utnyttjande av egen eller frivillig arbetskraft, att bostadshus för jordbruks- och skogsbruksfastighets eget behov samt egna hem för egna anställda må utan byggnadstillstånd uppföras av jord med utnyttjande av egen personal (arbetskraft), att uppdrag gives åt statens kommitté för byggnadsforskning att inhämta tekniska och ekonomiska erfarenheter från modernt jordhusbygge i andra länder och att i den mån så erfordras utföra kompletterande undersökningar, att de statliga verk och bolag samt kommunala institutioner, inom vilka byggnadsverksamhet förekommer, uppmärksamgöras på de erfarenheter, som erhållas i fråga om jordhusbygge i och för att när så befinnes lämpligt utnyttja desamma vid bygge.»

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för Kungl. Maj:ts förslag och för yrkandena i motionerna, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan hänvisa till propositionen och motionerna.

Över motionerna I: 75 och II: 387 har utskottet i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden av arbetsmarknadsstyrelsen, statens kommitté för byggnadsforskning och statens forskningskommitté för lantmannabyggnader.

Gällande rätt m. m.

Lagen den 30 juni 1943 (nr 444; ändr. nr 186/1948 och 749/1948) om tillståndstvång för byggnadsarbete gäller — sedan dess giltighetstid blivit förlängd, senast genom lag den 26 maj 1950 (nr 226) — till och med den 30 juni 1951.

Lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete stadgar i 1 §, att Konungen äger vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, i den mån det finnes erforderligt för att upprätthålla ett fast penningvärde och befrämja en ändamålsenlig användning av förnödenheter och arbetskraft, förordna, att 2—7 §§ i lagen skola äga tillämpning. I 2 § stadgas att byggnadsarbete icke må bedrivas utan särskilt tillstånd (byggnadstillstånd), vilket meddelas av Konungen. I den mån Konungen förordnar därom må tillstånd meddelas jämväl av myndighet, åt vilken Konungen uppdrager att utöva tillsyn över tillämpningen av lagen, eller myndighet, som är underordnad tillsynsmyndigheten.

digheten. Vidare innehåller lagen, i 3 § definition å begreppet byggnadsarbete, i 4 § föreskrift om att i byggnadstillstånd må stadgas begränsning eller villkor för arbetets bedrivande eller för användningen av förnödenheter eller arbetskraft, i 5 § bestämmelse om undantag i vissa fall från kravet på tillstånd för byggnadsarbete, i 6 § stadgande om rätt till tillträde till arbetsplats m. m. för dem, som ha att taga befattning med tillsyn över efterlevnaden av lagen, samt i 7 § åläggande för den, som bedriver byggnadsarbete, samt för hos honom anställd arbetstagare att lämna de upplysningar och förete de handlingar, som äro erforderliga för tillsynens utövande. Slutligen finnas i lagens 8—15 §§ straff-, åtals- och fullföljdsbestämmelser ävensom i 16 § stadgande, enligt vilket Konungen eller efter Konungens förordnande tillsynsmyndigheten äger meddela närmare tillämpningsföreskrifter.

Genom kungörelse den 29 juli 1943 (nr 640; ändr. nr 882/1943, 148/1945, 752/1945, 222/1946, 79/1947, 883/1947, 750/1948, 520/1949, 654/1949 och 368/1950) med tillämpningsföreskrifter till lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete, vilken kungörelse trädde i kraft den 1 augusti 1943, har Kungl. Maj:t förordnat, att 2—7 §§ nyssnämnda lag skola äga tillämpning samt meddelat tillämpningsföreskrifter till lagen.

Beträffande beslut i ärenden om byggnadstillstånd gäller i huvudsak följande.

Kungl. Maj:t har uppdragit åt länsarbetsnämnderna att avgöra ansökningar om byggnadstillstånd som avse bostadshus, byggnad eller anläggning för jordbrukets, skogsbrukets eller fiskets behov, rivningsarbete samt annat byggnadsarbete, som beräknas kosta högst 20 000 kronor. Från länsarbetsnämndernas befogenhet ha dock undantagits ärenden, som röra statliga företag eller företag, för vars utförande ansökan hos Kungl. Maj:t om bidrag eller lån gjorts eller är avsedd att göras. Sistnämnda förbehåll gäller emellertid ej sådana tjänstebostäder för folkskolans lärare, där Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag. Arbetsmarknadsstyrelsen äger avgöra övriga byggnadstillståndsärenden med samma undantag, som angivits beträffande länsarbetsnämnderna. I fråga om statliga företag har arbetsmarknadsstyrelsen dock bemyndigats att meddela byggnadstillstånd i de fall, där för arbetets utförande erforderliga medel anvisats av Kungl. Maj:t eller eljest finnas tillgängliga. Länsarbetsnämnderna och arbetsmarknadsstyrelsen ha tillerkänts underställningsrätt, nämnderna i förhållande till styrelsen och styrelsen i förhållande till Kungl. Maj:t. Arbetsmarknadsstyrelsen har i regel underställt Kungl. Maj:ts prövning ärenden, där kostnaderna beräknas överstiga 500 000 kronor, ävensom ärenden, som ansetts vara av principiell betydelse.

I propositionen nr 66 till 1950 års riksdag om förlängning av lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete berördes frågan huruvida en detaljregle-

ring av förevarande slag vore nödvändig och lämplig för att åstadkomma den investeringsbegränsning, som ansåges erforderlig. Härvidlag erinrades om att nuvarande chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1949 tillkallat sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag om formerna för den framtida investeringskontrollen. Efter en redogörelse för direktiven för de sakkunniga, vilka antagit namnet 1949 års investeringskommitté, framhölls, att det i avvaktan på resultatet av kommitténs arbete syntes vara nödvändigt att begagna sig av det dittills tillämpade systemet.

I anledning av propositionen nr 66/1950 uttalades i en vid tredje lagutskottets utlåtande nr 17/1950 fogad reservation, vilken bifölls av riksdagen (skrivelse nr 267/1950), att det måste betraktas som lyckligt, om detaljregleringen kunde ersättas av föreskrifter och åtgärder av mera generell natur. I reservationen underströks vidare vikten av att investeringskommitténs utredning slutfördes snarast och att om möjligt förslag till omläggning av kontrollsystemet, innebärande en avveckling av den individuella detaljregleringen, förelades 1951 års riksdag. Slutligen uttrycktes den förväntningen, att Kungl. Maj:t genomförde såväl de inskränkningar i sakligt hänseende av byggnadsregleringen som de förenklingar i handläggningen av tillståndsärendena, som förhållandena medgäve.

Enligt vad i den nu framlagda propositionen uppgivits avser investeringskommittén att inom de närmaste månaderna slutföra sitt arbete. Kommittén torde emellertid icke komma att förorda, att byggnadsregleringen under nu rådande förhållanden omedelbart avvecklas.

Propositionen.

I propositionen har föreslagits att lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete skall erhålla förlängd giltighet t. o. m. den 30 juni 1952.

Beträffande skälen för lagförslaget har *föredraganden, statsrådet Andersson*, anfört följande:

»Vid behandlingen i årets statsverksproposition (»Inkomsterna») av finansplanen har framhållits, att det ekonomiska läget under sommaren och hösten 1950 undergick en genomgripande förändring. Den utveckling mot fortskridande stabilisering av den samhällsekonomiska balansen, som under den tidigare delen av år 1950 kännetecknade det ekonomiska livet inom landet, avlöstes av ett läge med återuppflammande inflationistiska tendenser. Den ekonomiska politikens angelägnaste uppgift under det framförliggande året måste vara att skapa förutsättningar för att den anpassning av pris- och lönenivåerna som ägde rum finge karaktären av engångsförskjutning. Investeringsverksamheten måste hållas inom ramen för tillgängliga resurser. De förhoppningar man tidigare närt om möjligheterna att avveckla byggnadsregleringen eller ersätta den med någon annan mera

generell form av reglering, läte sig tyvärr icke infria i nuvarande läge. En ansvällning av den samlade byggnadsverksamheten finge förhindras. Detta hade kommit till uttryck i den för år 1951 upprättade investeringsbudgeten, vilken tjänade som allmän riktlinje för handhavandet av regleringsverksamheten på detta område.

Innan jag närmare redogör för investeringsbudgeten för 1951, vill jag framhålla, att det med den förut antydda förändringen i det ekonomiska läget under sommaren och hösten 1950 icke har ansetts möjligt att i vidare mån än som redogjorts för i propositionen nr 66 till 1950 års riksdag medgiva några undantag från tillståndsvånget. Å andra sidan ha emellertid ej heller några skärpningar härvidlag ansetts nödvändiga. Den ändring beträffande statliga väg- och brobyggnadsarbeten, för vilken kommer att närmare redogöras i det följande, innebär icke någon uppmjukning i sakligt hänseende av byggnadsregleringen utan är endast avsedd att möjliggöra vissa förenklingar i fråga om handläggningen av dessa tillståndsärenden.»

Den i investeringsbudgeten för 1951 ingående tillståndsbudgeten har det utseende som framgår av tabell å s. 6. I tabellens not 3 redogöres för ändringen i handläggningen beträffande statliga väg- och brobyggnadsärenden.

Statsrådet Andersson har understrukt att tillståndsbudgeten betraktas som ett arbetsinstrument, som ger riktlinjer för tillståndsgivningen. Med hänsyn till nödvändigheten av att i varje läge ernå en efter de ekonomiska förändringarna snabb anpassning av planerna kunde sådana ändringar av tillståndsramarna komma att vidtagas, som funnes erforderliga.

Rörande investeringsbudgeten i övrigt får utskottet hänvisa till förevarande proposition nr 94 (s. 6—9) ävensom till bilag 2 (nationalbudgeten, s. 78—81) och bilag 3 (investeringsbudgeten) av bilaga 1 till årets statsverksproposition.

Lagrådet har lämnat förslaget utan anmärkning.

Yttranden över motionerna rörande jordhusbygge.

De tre yttrandena över motionerna I: 75 och II: 287 stödja icke motionärernas hemställan om lättnader i byggnadsregleringen för jordhusbygge. Särskild forsknings- och utredningsverksamhet rörande jordhusbygge anses av de båda hörda forskningskommittéerna icke höra till de mest angelägna uppgifterna inom den svenska byggnadsforskningen.

I ämnet yttrar *statens kommitté för byggnadsforskning*.

Kommittén har tidigare under sin verksamhet haft uppe till diskussion frågan om jordhus, men har ej utdelat några anslag till forskning avseende problem i samband med uppförandet av sådana hus. Detta har bland annat motiverats av att det syntes lämpligt avvakta resultaten från redan påbörjade undersökningar i andra länder.

Utomlands har bedrivits forskning avseende jordhusbygge och främst skall här nämnas de undersökningar som under de senaste åren pågått i

	Miljoner kronor	
	Beräknad tillstånds-givning 1950	Tillstånds-budget 1951
A. Nybyggnader av bostäder	1 300 ¹	1 160 ¹
B. Jordbruk, skogsbruk, fiske	9 ²	6 ²
C. Egentlig industri	210	150
D. Kraft- och belysningsverk	80	80
E. Handel, inkl. kvm-kvot för affärslokaler etc., inrymda i bostadshus	77	80,5
F. Samfärdsel (utom vägar)	91	93,5
G. Förvaltning, civilförsvaret, sociala ändamål, sjuk- och hälsovård m. m.	66	95
H. Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	133	163
I. Väg- och gatuarbeten, broar, vatten- o. avloppsledn., vattenverk m. m.	160	170 ³
J. Militära byggnader	28	50
K. Diversekvot (rep.-, underhålls-, till- o. ombyggnadsarbete å bostäder samt smärre arbeten av annat slag)	118	100
L. Sportstugor	15	10
M. Reservkvot	10	10
Summa	2 297	2 168⁴

¹ I fråga om nybyggnad av bostäder avser kvotbelastningen antal lägenheter och icke kostnadsbelopp. I den mån genomsnittskostnaderna bli högre än de beräknade inträder en automatisk stegring av tillståndsbeloppen.

² Avser endast byggnader för fiske, växthus, flottledsanläggningar, gemensamma anläggningar för flera jordbruksfastigheters behov m. m. Tillståndsvång föreligger ej beträffande ekonomibyggnader för jordbruksfastighets eget behov.

³ För statliga väg- och brobyggnadsarbeten skall under 1951 icke krävas särskilda byggnadstillstånd annat än vad gäller garage och andra husbyggnader. Investeringsverksamheten i vad avser såväl förstärkning och förbättring av vägar samt vägbeläggningar — för vilka arbeten under 1950 ej krävts särskilda byggnadstillstånd — som väg- och brobyggnadsarbeten regleras i stället fr. o. m. budgetåret 1950/51 genom en av Kungl. Maj:t fastställd totalram för medelsförbrukningen å respektive anslag. Denna medelsförbrukningsram förutsättes bli oförändrad under budgetåret 1951/52 fränsett justeringar som betingas av ändringar i löne- och prisnivå. Mellan vägförvaltningarna och länsarbetsnämnderna skall samråd äga rum angående igångsättning av nybyggnader, förbättrings-, förstärknings- och beläggningsarbeten. Det ankommer på länsarbetsnämnderna att övervaka, att den totala åtgången av arbetskraft för samtliga arbeten, inkl. underhållsarbeten och entreprenörers arbeten, icke ökas. Inom den oförändrade totalramen kunna följaktligen vissa förskjutningar äga rum, t. ex. genom ökning av vägbyggnader och motsvarande minskning av beläggningsarbeten.

⁴ Vid fixeringen av tillståndskvoterna har man tills vidare utgått från 1950 års kostnadsnivå. Det förutsättes, att kvoterna under loppet av 1951 höjas i proportion till den kostnadsstegring, som inträffar från 1950 till 1951.

Australien, Danmark, Frankrike, Sydafrika och USA. Den tillgängliga litteraturen är relativt omfattande. Hänvisningar till denna har bl. a. givits i den år 1950 av Förlagsaktiebolaget Hem i Sverige publicerade boken »Jordhusbygge».

De i litteraturen redovisade resultaten och erfarenheterna rörande jordhus kan ej alltid direkt översättas till svenska förhållanden beroende på att många faktorer varierar i de olika länderna. Sådana faktorer är klimat, jordmaterial, priser, standardkrav samt material- och arbetskraftssituation. De undersökningar, som i Danmark bedrivits med bidrag från det danska Statens Byggeforskningsinstitut, torde emellertid kunna tjäna som

viss vägledning vid bedömning av frågan om man i Sverige för närmare utredning skall ta upp problem i samband med jordhusbygge.

Kommittén har med anledning av de väckta motionerna hemställt hos Statens Byggeforskningsinstitut i Danmark om upplysningar rörande de med medel från byggeforskningsinstitutet bedrivna undersökningarna. Ur det svar som byggeforskningsinstitutet vänligen tillställt kommittén citeras följande: »Da instituttet bevilgede midler till forsøgene, var der stor knaphed her i landet på mursten og faglært arbejdskraft, og der syntes derfor at være mening i at søge denne byggemetode fremmet. Knapheden på mursten er nu afhjulpet, og selv om den faglærte arbejdskraft endnu ikke er rigelig, har resultatet dog været det ovennævnte. Institutet betragter derfor for sit vedkommende de gjorte anstrengelser som spildte og kan, medmindre forholdene i Sverige är væsentligt forskellige fra forholdene her, dårligt anbefale, at der nu anvendes penge på en forskning indenfor dette område i Sverige.

Kvaliteten af de udførte bygværker er sikkert tilstrækkelig, men under normale forhold vil omkostningerne ikke kunne konkurrere med det traditionale byggeri, så medmindre De regner med, metoden hos Dem skal anvendes på landet og fortrinsvis ved anvendelse af bygherrens egen arbejdskraft, tror vi som sagt ikke, at den vil kunne opnå større succes.»

Kommittén vill framhålla, att besparingarna vid jordhusbygge synes mycket ovissa. Vid bedömningen av storleksordningen av eventuella besparingar måste beaktas att vid exempelvis ett enplans enfamiljshus den totala väggkostnaden, d. v. s. kostnaden för ytter- och innerväggar samt grundmurar, torde utgöra mellan 15 och 20 procent av den totala byggnadskostnaden. Tar man hänsyn till att i jordhus grunden ofta utföres av betong eller möjligen av s. k. geobetong, d. v. s. jord blandad med cement (ungefär 120 kg cement per m³ geobetong) samt till att mellanväggar ofta utföres av vanliga byggnadsmaterial kommer besparing främst att kunna göras i fråga om ytterväggarna, vilka torde svara för mindre än 10 procent av den totala byggnadskostnaden. Möjligheterna för kostnadsminskningar är således begränsade och en eventuell vinst torde i bästa fall kunna uppgå till någon procent. Även om en liten besparing vore möjlig eller om kostnaderna vore desamma som vid konventionella byggnadsmetoder kan man tveka inför jordhusbyggande med hänsyn bl. a. till att jordhus medför en viss osäkerhet ur teknisk synpunkt, fordrar inlärande av en ny arbetsmetodik även om denna är enkel, fordrar undersökning av marken för finande av lämplig jord, minskar golvytan vid givna yttermått på en byggnad genom de tjocka väggarna.

De ovan angivna procentalen hänför sig endast till bostadshus. Vid fritidsstugor och garage kan förhållandena möjligen vara något annorlunda.

Helt allmänt skall ytterligare endast framhållas att de försök, som f. n. göres för att minska byggnadskostnaderna, i flertalet fall gått ut på att i möjligaste mån överföra produktionen från byggnadsplats till fabrik. Man får ej bortse ifrån den rationalisering av framställningen av byggnadsmaterial eller byggnadselement, som är möjlig på fabrik — en rationalisering som torde uppväga transportkostnaderna. De konventionella byggnadsmaterialen kan ofta utnyttjas utan särskilda instruktioner av egnahemsbyggare, sportstugebyggare m. fl. Här skall även betonas att bedömningen av byggnadssystem och byggnadsmaterial blir olika vid en bristsituation.

I fråga om kommitténs möjligheter att bevilja anslag för forskning rö-

rande jordhusbygge skall framhållas att kommittén förfogar över synnerligen begränsade anslag. Dessa kan ej ens tillnärmelsevis täcka medelsbehovet för de aktuella forskningsuppgifter, i fråga om vilka man med någorlunda säkerhet kan räkna med att forskningsverksamheten medför positiva resultat.

Med hänvisning till vad ovan anförts får statens kommitté för byggnadsforskning framhålla *dels* att forsknings- och utredningsverksamhet rörande jordhusbygge utöver den verksamhet som redan bedrivits genom bl. a. Statens Byggeforskningsinstitut i Danmark ej f. n. synes höra till de mest angelägna uppgifterna inom den svenska byggnadsforskningen, *dels* att ur teknisk synpunkt motiv ej synes finnas för lättnader i byggnadsregleringen beträffande jordhusbygge.

Statens forskningskommitté för lantmannabyggnader har närmast behandlat frågan i den mån den berör jordbrukets byggnader. Som sammanfattning av sina synpunkter i frågan anför forskningskommittén.

Jordhusväggen kan under vissa omständigheter innebära en viss, om än ringa, besparing av anläggningskostnader, men dock sannolikt icke av årskostnader. Därvid bör emellertid anmärkas, att denna byggnadsmetod medför en icke oväsentlig ökning av arbetskraftåtgången samt att jordhusbygget endast i viss omfattning kan utföras av amatörer, enär putsning m. m. bör utföras av fackkunnigt folk. Metoden torde ha sin största betydelse vid stor materialbrist men god tillgång på arbetskraft. Tekniskt sett torde förhållandet vara sådant, att f. n. praktiskt taget inga personer här i landet behärskar jordbyggnadstekniken, medan speciellt inom jordbruket ett stort antal personer ha praktisk erfarenhet av betongbyggnadsteknik, betongstenstillverkning m. m. Likaså bör framhållas, att i fråga om småhus, tillverkningen av monteringsfärdiga sådana i vårt land nått en mycket stor utveckling. Detta gäller i första rummet trähus, som kan uppföras på byggnadsplatsen med mycket liten mängd arbetskraft och i huvudsak av amatörer. Även i fråga om stenmaterial har monteringsmekaniken utvecklats därhän, att icke fackkunniga personer i stor omfattning kunna medverka vid uppförande av sådana hus. Tillgången på yrkeskunniga byggnadsarbetare för jordbrukets behov är mycket knapp. Någon minskning av yrkeskunnigt folk vid uppförande av jordhus i förhållande till andra byggnadsmetoder, vilka nu stå till buds vid lantbruket, kan forskningskommittén för sin del icke finna bliva följden av detta tillvägagångssätt.

Med vad sålunda ovan anförts vill statens forskningskommitté för lantmannabyggnader ha framhållit, att någon betydelse när det gäller övervägande i fråga om lättnader i byggnadsregleringen kan detta byggnadsförfaringssätt icke tillmätas åtminstone f. n. Forskningskommittén vill vidare ifrågasätta, om man med nuvarande knappa forskningsanslag skall uppdraga åt statens kommitté för byggnadsforskning att utreda frågan om jordhusbygge i annan mån än detta kan göras genom utnyttjande av redan tillgänglig erfarenhet på området. De kvalificerade byggnadstekniker, som leda byggnadsverksamheten för det allmännas del, böra av en sådan utredning få möjlighet att bedöma denna byggnadsmetods lämplighet för ifrågasatt byggverksamhet.

Arbetsmarknadsstyrelsen anför bl. a.

Motionärerna ha framhållit, att arbetena kunna utföras av icke fackmän, nämligen av byggherren eller hans anhöriga. Detta kan dock styrelsen icke

anse vara något motiv för lättnader i byggnadstillståndsbestämmelserna, då redan tidigare en successiv skärpning genomförts på detta område, senast i och med borttagande av den s. k. familjebyggarregeln. Trots lättnader i övrigt borttogs familjeregeln med hänsyn till svårigheter med gränsdragning och de komplikationer som följde härmed.

Det synes f. ö. icke vara möjligt att uppföra byggnader av här avsett slag utan anlitande av fackmän.

Styrelsen kan alltså icke tillstyrka motionärernas hemställan om lättnader i byggnadsregleringen för jordhusbygge med hänsyn dels till att denna byggnadsmetod ännu icke synes vara tillräckligt utforskad, dels till att nu förmodade besparingar i material och arbetskraft icke synas i och för sig motivera detta, dels ock till att de föreslagna lättnaderna torde medföra en investeringsökning, som i nuvarande läge måste undvikas.

Utskottet.

Under våren 1950 torde allmänt ha förmodats, att de jämförelsevis normala ekonomiska förhållanden, vilka vid sagda tid ernåtts inom landet, skulle komma att bestå under de närmaste åren. Det är mot denna bakgrund de uttalanden böra ses, vilka under vårsessionen av 1950 års riksdag gjordes till förmån för en avveckling år 1951 av regleringsåtgärderna enligt lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete.

Utvecklingen sedan våren 1950 har emellertid lett till en utpräglad försämring av det ekonomiska läget. Kungl. Maj:ts möjligheter att i nödig utsträckning begränsa investeringsverksamheten torde därför icke böra inskränkas. Visserligen ha tecken kunnat iakttagas på att tillståndsgivningen enligt här förevarande lag icke utnyttjas i samma omfattning som tidigare. Härav lär dock icke kunna slutas att i nuvarande läge lagen kunde upphöra att gälla eller inskränkas. Det torde alltså vara nödvändigt, att Kungl. Maj:t erhåller den fullmakt, som en förlängning av lagen innebär. Utskottet vill därför tillstyrka, att lagen gives fortsatt giltighet under ytterligare ett år.

I de motioner, som utskottet behandlat i samband med förevarande proposition, påyrkas vissa lättnader i tillämpningen av lagen.

Enligt motionerna I: 371 och II: 485 bör bostadsbyggandet undantagas från tillståndstvång. Under åberopande av den kontroll, som i annan ordning utövas beträffande investeringar i bostäder, anse motionärerna nämligen det icke vara påkallat att kravet på särskilt byggnadstillstånd för bostadsbyggande upprätthålles. Härutinnan vill utskottet hänvisa till sitt uttalande om nödvändigheten av att tillräckliga möjligheter att begränsa investeringarna stå till Kungl. Maj:ts förfogande. Verkningarna av att bostadsbyggandet, som utgör mer än hälften av den nu tillståndsberoende byggnadsverksamheten, skulle undantagas från tillståndstvång torde i väsentliga delar icke kunna beräknas. Innan resultatet av 1949 års investe-

ringskommittés överväganden i denna fråga föreligger, lär i varje fall icke ett dylikt undantag kunna förordas. Av här anförda skäl är det också olämpligt att beträffande andra anläggningsarbeten än bostadsbyggande nu göra det undantag, som i förenämnda motioner anses möjligt, där byggnadskostnaderna icke överskrida 30 000 kronor. Utskottet får alltså avstyrka bifall till motionerna I: 371 och II: 485.

Enligt vad som anförts i motionerna I: 250 och II: 369, vilka hänvisats till statsutskottet, bör man överväga en större ökning av bostadsbyggandet än den 1951 års investeringsbudget tillåter. Motsvarande inskränkning av andra grenar av byggnadsverksamheten borde därvid komma i fråga. I de till tredje lagutskottet hänvisade motionerna I: 372 och II: 486 har hemställts bl. a. att ovan antydda synpunkter borde beaktas. Emellertid har utskottet — sedan samråd ägt rum med vederbörande statsutskottsavdelning — ansett lämpligast att förevarande avvägningsspörsmål tages upp till bedömande allenast i samband med behandlingen av nämnda till statsutskottet hänvisade motioner.

Såsom erinras i motionerna I: 372 och II: 486, har Kungl. Maj:t uppdragit åt länsarbetsnämnderna att avgöra vissa icke närmare specificerade ansökningar om byggnadstillstånd, där kostnaderna beräknas icke komma att överstiga 20 000 kronor. Enligt motionärernas mening måste denna kostnadsgräns numera anses ligga för lågt. Den borde därför höjas, förslagsvis till 30 000 kronor. Utskottet vill ansluta sig till denna uppfattning. En oförändrad kostnadsgräns skulle innebära, att ärenden, vilka vore jämförbara med dem vilka tidigare tillhört länsarbetsnämndernas prövning, till följd av inträffade kostnadsstegringar skulle falla under arbetsmarknadsstyrelsens. En dylik centralisering av tillståndsprövningen bör enligt utskottets mening undvikas.

I motionerna I: 372 och II: 486 har slutligen hemställts om viss uppmjukning av byggnadsregleringen vad gäller åtgärder som av yrkesinspektör föreskrivits jämlikt arbetarskyddslagen. Utskottet vill medgiva, att dylika åtgärder i vissa fall kunna te sig så angelägna, att de icke böra hindras av bestämmelserna om byggnadsreglering. Huruvida så är fallet bör dock bedömas ur de synpunkter, som vid varje särskilt tillfälle bestämma omfattningen av byggnadsregleringen. Ätminstone torde detta få gälla så länge betydande lättnader i byggnadsregleringen icke kunna genomföras. Med hänsyn till det sagda bör åtgärd av ifrågavarande slag icke få vidtagas utan att för byggnadsregleringen ansvarig myndighet åtminstone blivit hörd i ärendet. Att i fråga om förevarande ärenden överflytta beslutanderätten från arbetsmarknadsstyrelsen eller länsarbetsnämnd till arbetarskyddsstyrelsen eller yrkesinspektör synes knappast innebära en förenkling. Utskottet finner sålunda icke tillräckliga skäl föreligga att i förevarande avseende förorda någon ändring av gällande tillämpningsföreskrifter till lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete.

I vidare mån än som ovan nämnts anser sig utskottet alltså icke kunna tillstyrka bifall till motionerna I: 372 och II: 486.

I motionerna I: 75 och II: 287 har hemställts om lättnader i byggnadsregleringen beträffande husbyggen av jord samt om vissa andra åtgärder till främjande av jordhusbygge. Utskottet anser det synnerligen önskvärt, att byggnadsmetoder utarbetas som minska byggnadskostnaderna utan att därigenom en godtagbar byggnadsstandard äventyras. Motionärernas uppfattning, att jordbyggemetoderna i flera avseenden vore jämställda med andra metoder för husbyggnad, har dock icke vunnit stöd i remissyttrandena. Utskottet anser sig med hänsyn härtill böra avstyrka bifall till nu berörda motioner.

På grund av vad här ovan yttrats får utskottet alltså hemställa,

A. att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition;

B. att motionerna I: 371 och II: 485 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C. att motionerna I: 372 och II: 486, utöver vad utskottet här ovan anfört, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

D. att motionerna I: 75 och II: 287 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 april 1951.

På tredje lagutskottets vägnar:

ÅKE HOLMBÄCK.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Holmbäck, Carl Eriksson, Nils A. Larsson, Eskilsson, Ivar Persson, Grym, Pålsson* och Boo;

från a n d r a kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Stjärne, Ericsson i Sörsjön, Åhman, Andersson i Mölndal* och Jansson i Aspeboda,* fru Torbrink samt herr Larsson i Karlstad.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

RESERVATION.

av herrar *Eskilsson* och *Larsson* i Karlstad, som ansett att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

»Under våren 1950 ansågos åtskilliga tecken tyda på en stabilisering av det ekonomiska läget inom landet. Vid behandlingen år 1950 av Kungl. Maj:ts proposition (nr 66) om förlängd giltighet av lagen om tillstånds-

tvång för byggnadsarbete ansåg sig därför riksdagen kunna uttala förhoppningar om avveckling under år 1951 av den individuella detaljregleringen på detta område.

En sådan ekonomisk situation har dock på grund av den internationella utvecklingen och den inom landet förda ekonomiska politiken sedermera uppkommit, att restriktioner tydligen ännu icke kunna undvaras beträffande användningen av landets resurser. Kungl. Maj:ts befogenhet att begränsa investeringsverksamheten torde för den skull i nuvarande läge böra i viss utsträckning bibehållas även i fråga om byggnadsverksamheten. Utskottet vill därför icke motsätta sig, att lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete ännu en gång gives förlängd giltighet under ytterligare ett år men anser sig i detta sammanhang böra giva uttryck åt sin förväntan att en sådan ekonomisk politik kommer att föras att behov av ytterligare förlängning icke skall uppstå.

Emellertid komma de väsentligt ökade byggnadskostnaderna i förening med åtstramningen på kreditmarknaden förmodligen att medföra en på vissa områden, särskilt bostadsbyggandets område, minskad byggnadsverksamhet. Såsom tecken på en dylik utveckling kan man tyda sådana fall, då beviljade byggnadstillstånd lämnats outnyttjade. Härav kommer läget på bostadsmarknaden att ytterligare förvärras. Det är under sådana förhållanden angeläget, att lättnader i byggnadsregleringen i syfte att stimulera bostadsproduktionen tagas under övervägande. I de motioner, som utskottet behandlat i samband med förevarande proposition, påyrkas dylika lättnader.

Enligt motionerna I: 371 och II: 485 hör bl. a. bostadsbyggandet undantagas från tillståndstvång. Under återopande av den kontroll, som i annan ordning utövas beträffande investeringar i bostäder, anse nämligen motionärerna kravet på särskilt byggnadstillstånd för bostadsbyggande opåkallat.

En ökad frihet för byggnadsverksamheten ansluter sig till de önskemål om sakliga lättnader och ett enklare förfaringssätt, som föregående års riksdag uttalade vid detta ärendes behandling. Ett betydelsefullt steg i denna riktning vore otvivelaktigt om familjebostäder för stadigvarande bruk undantoges från byggnadsregleringen. Därigenom skulle tillkomsten av dylika bostäder främjas samtidigt som det frivilliga sparandet till egna hem stimulerades. Utskottet vill därför i anledning av förevarande motioner kraftigt understryka önskvärdheten av att Kungl. Maj:t till omedelbar prövning upptar frågan om att genomföra lättnader i byggnadstillståndslagen, dels i avseende på bostadsbyggandet, dels vad avser anläggningsarbeten. Vad dessa senare angår bör arbeten förslagsvis upp till en anläggningskostnad av 30 000 kronor kunna frigivas från tillståndstvång. Därigenom skulle en administrativ förenkling kunna genomföras och särskilt småföretagsamheten beredas väsentliga lättnader utan att mera påtagliga risker skulle uppstå.

Enligt vad som anförts i motionerna I: 250 och II: 369 — — — (lika med utskottet) — — — nu berörda motioner.

På grund av vad här ovan yttrats får utskottet alltså hemställa,

- A. att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition;
 - B. att motionerna I: 371 och II: 485 måtte anses besvarade med det ovan anförda;
 - C. att motionerna I: 372 och II: 486, utöver vad utskottet här ovan anført, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;
 - D. att motionerna I: 75 och II: 287 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»
-